

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (29/05/2015)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

α. Ορεινοί σελ.77: “Οι ορεινοί ...πλοιοκτητών”.

β. Φεντερασιόν σελ. 46: “Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση ...διάδοση σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα”.

γ. Πατριαρχική Επιτροπή (1918) : σελ. 142: “Η επιστροφή των προσφύγων...σελ. 143: ...με βοήθεια του Πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης”.

ΘΕΜΑ Α2

α. Λ β. Λ γ. Σ δ. Λ ε. Σ

ΘΕΜΑ Β1

α. σελ.137: “Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου(1913)...ελληνικής κυβέρνησης.

β. σελ.140: “Την περίοδο 1919-1921.....Αρμένιοι- Ρώσοι”

ΘΕΜΑ Β2

σελ.46: “Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματοςμε κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο”.

ΘΕΜΑ Γ1

α. Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η συνθήκη ειρήνης της Λοζάννης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923 είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική σύμβαση η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθόδοξων κατοίκων της Ελλάδας. Αυτή θα ισχυε τόσο γι'αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα η ανταλλαγή ισχυσε αναδρομικά και όπως αναφέρει και η πηγή Α μπορούσαν να αποχωρήσουν για την Ελλάδα ακόμη και όσοι είχαν τουρκοποιηθεί (αλλαξοπιστήσει) μάλλον με τη βία για λόγους επιβίωσης και προσαρμογής. Το παραπάνω ισχυε παρότι το κριτήριο ανταλλαγής ήταν η θρησκεία και όχι η εθνικότητα που δεν μπορούσε άλλωστε σε μια πολυεθνική αυτοκρατορία να επιβεβαιωθεί. Η ισχύς της σύμβασης περιελάμβανε και όσους είχαν εκπατριστεί από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κων/πολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης. Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής:

- ⇒ Θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία εγκαθίσταντο.
- ⇒ Είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους. Όπως αναφέρει και η πηγή Α: «Οι άνθρωποι της Επιτροπής ήρθαν και μας έγραψαν τα ονόματα και περιουσίες μας... Να πουλήσουμε ό,τι μπορούμε από την κινητή μας περιουσία, και τα υπόλοιπα να τα πάρουμε μαζί μας”.
- ⇒ Είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας. Γι’ αυτό άλλωστε και οι άνθρωποι της Επιτροπής σύμφωνα με την πηγή Α’: “έγραψαν τα ονόματα και τις περιουσίες μας”.
- ⇒ Θα διευκολύνονταν στην μετακίνησή τους από την Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής μια και με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κων/πολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη - πολίτες ουδέτερων κατά τον Α Παγκόσμιο πόλεμο κρατών), (με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλαξιμών. Το παραπάνω πιστοποιείται και από το κείμενο Α όπου σύμφωνα με μαρτυρίες προσφύγων άνθρωποι της Επιτροπής από την Ελλάδα: “Μια μέρα...μας σύστησαν να μην φοβόμαστε”, λειτούργησαν οργανωτικά και καθησυχαστικά προς τους Έλληνες κατοίκους του Γκελβερίου που επρόκειτο να προσφυγοποιηθούν. Επίσης η πηγή αφήνει να εννοηθεί ότι η συμφωνία για την ανταλλαγή των πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες καθώς καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών που είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενώ οι μέχρι τότε συμφωνίες προέβλεπαν εθελοντική μετανάστευση κατοίκων κάποιων επίμαχων περιοχών.

β. Όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα. Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της. Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές τους εστίες και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπία να συμφωνήσει. Άλλωστε όπως αναφέρει και το κείμενο Β: “Ο Μουσταφά Κεμάλ συμμετείχε στον στενό πυρήνα των Νεότουρκων που κυβέρνησαν την Οθωμανική Αυτοκρατορία από το 1908 έως το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Βασική πολιτική των Νεότουρκων αποτελούσε η εκδίωξη των μη μουσουλμανικών εθνοτήτων από το έδαφος της αυτοκρατορίας”. Γίνεται φανερό η επιδίωξη των Νεότουρκων να τουρκοποιήσουν την Οθωμανική αυτοκρατορία και να την μετατρέψουν από πολυεθνικό σε εθνικό τουρκικό κράτος. Οι μειονότητες λοιπόν έπρεπε είτε με εκδίωξη είτε με φυσική εξόντωση να

εξαφανιστούν από το έδαφος του μελλοντικού τουρκικού κράτους. Σύμφωνα λοιπόν με το κείμενο Β: “Η εκδίωξη των εναπομεινάντων Ελλήνων από την Τουρκία ήταν απλώς ζήτημα χρόνου.”

Από την άλλη ο Βενιζέλος σε μια έξαρση ορθολογιστικής και ρεαλιστικής πολιτικής έσπευσε να εκμεταλλευτεί την πραγματικότητα που είχε διαμορφωθεί με την απαίτηση για αποχώρηση του μουσουλμανικού εναπομεινάντος πληθυσμού από την Ελλάδα. Όπως σημειώνει και το κείμενο Β: “Σε μια τέτοια περίπτωση, (εκδίωξη των Ελλήνων από την Τουρκία) η Ελλάδα δεν θα είχε τη διαπραγματευτική ικανότητα να απαιτήσει τη μετανάστευση των τουρκο - μουσουλμανικών πληθυσμών της Ελλάδος”.

Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε (όπως σημειώνει και το σχολικό βιβλίο) τις βλέψεις των ηγετών των δυο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Έτσι όπως σημειώνει και το κείμενο Γ’ : Υπήρξε ανεπανάλητος ο ορθολογισμός και ο ρεαλισμός της βενιζελικής πολιτικής...να αποδεχτεί την ανταλλαγή πληθυσμών ως ριζική μέθοδο επίλυσης των σχετικών ζητημάτων, ήδη από το 1914”.

Ο Βενιζέλος (σύμφωνα με το κείμενο) έσπευσε ανενδοίαστα να αναλάβει προσωπικά την βαρύτερη ευθύνη...μολονότι προέβλεπε ότι οι πρόσφυγες θα τον “αναθεματίσουν”.

Το παραπάνω διαπιστώνει και το σχολικό βιβλίο: “Όταν έγινε γνωστή η σύμβαση ...οι πρόσφυγες αντέδρασαν έντονα”.

ΘΕΜΑ Δ1

Όπως σημειώνει το σχολικό βιβλίο: “Το πιο σημαντικό (απειλητικό γέφος) ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιώδες αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξ αρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθέριου Βενιζέλου. Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρουν και τα κείμενα Α και Β ο πρίγκηπας υποστήριζε “την γενική αρχή της ουσιαστικής διαχειρίσεως των διπλωματικών θεμάτων...από τη δυναστεία”.

Σύμφωνα με το κείμενο Β: “Ο πρίγκηπας Γεώργιος έχοντας αντίληψη ότι η άσκηση της εξωτερικής πολιτικής...ήταν αρμοδιότητα της ελληνικής μοναρχίας... ανέλαβε μόνος τη μεθόδευση ...χωρίς να συμβουλευτεί τους υπουργούς του. Όπως σημειώνει και το σχολικό βιβλίο: “Το σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας ήταν υπερβολικά συντηρητικό και παραχωρούσε στον ηγεμόνα...υπερεξουσίες που εύκολα μπορούσαν να οδηγήσουν σε δεσποτική συμπεριφορά...”

Οι τοπικοί παράγοντες...παραγκωνίζονται και διορίζονται σε καίριες θέσεις Αθηναίοι σύμβουλοι του Γεωργίου που αγνοούσαν τα κρητικά πράγματα και την ψυχολογία των Κρητών.

Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις. Όπως σημειώνει και το κείμενο Β: “Η πρωτοβουλία του είχε τη μορφή προσωπικών συζητήσεων με τον τσάρο της Ρωσίας και απευθείας διαπραγματεύσεων με τους υπουργούς Εξωτερικών της Ρωσίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Ιταλίας”.

Όπως σημειώνει τόσο το κείμενο Β όσο και το σχολικό βιβλίο ο πρίγκηπας Γεώργιος πίστευε ότι οποιαδήποτε λύση του Κρητικού θα προερχόταν από τις Μεγάλες δυνάμεις και ότι οι πολιτικοί παράγοντες ήταν άσχετοι αν όχι επιζήμιοι. Δεν αντιλαμβάνονταν τη σημασία της πολιτικής κινητοποίησης των ιδίων των Κρητικών και την απαίτηση τους να έχουν τον έλεγχο της τύχης τους μετά από τόσους αγώνες.

Αντίθετα ο Βενιζέλος έβλεπε (σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο) τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα, θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή με βαθμιαίες κατακτήσεις. Όπως σημειώνει και το κείμενο Α: “η άμεση επίτευξη της ενώσεως ήταν αδύνατη...αντίθετα, η ολοκλήρωση της αυτονομίας...θα συντελούσε στην προαγωγή των εθνικών συμφερόντων στο εξωτερικό και την κατοχύρωση της αυτοδιοικήσεως στο εσωτερικό ιδίως μετά τη διοργάνωση πολιτοφυλακής από Έλληνες αξιωματικούς και την παράλληλη αποχώρηση των διεθνών στρατευμάτων.

Σύμφωνα με το κείμενο Β: Ο πρίγκηπας δεν μπορούσε να αντιληφθεί τη διαφορά μεταξύ της δεσποτικής διακυβέρνησης υπό ξένη κηδεμονία και της πλήρους αυτονομίας χωρίς ξένες επεμβάσεις και με κυβερνήτη διορισμένο από την ελληνική κυβέρνηση, ρύθμιση που υποστήριζε ο Βενιζέλος ως ασφαλέστερη μέθοδος για την απώτερη επίτευξη του ενωτικού σκοπού.